

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 7ης Μαΐου 2020¹

Υπόθεση C-223/19

**YS
κατά
NK**

[αίτηση του Landesgericht Wiener Neustadt (πρωτοδικείου του Wiener Neustadt, Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στον τομέα των αμοιβών και της κοινωνικής ασφάλισης – Οδηγία 2006/54/EK – Επαγγελματική ασφάλιση γήρατος – Ειδικές συντάξεις – Επαγγελματικές συντάξεις με τη μορφή άμεσης καθορισμένης παροχής εκ μέρους του εργοδότη – Παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων – Μη αύξηση ειδικών συντάξεων – Έμμεση διάκριση σε βάρος των ανδρών – Οδηγία 2000/78/EK – Διάκριση λόγω ηλικίας – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 20 – Άρθρο 21 – Απαγόρευση διακρίσεων λόγω φύλου, παρουσίας και ηλικίας»

I. Εισαγωγή

1. Υφίστανται οι άνδρες, ως κύριοι δικαιούχοι ιδιαιτέρως υψηλών συντάξεων σε σχέση με τις γυναίκες οι οποίες λαμβάνουν κατά μέσο όρο σαφώς χαμηλότερες συντάξεις, έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω εθνικού καθεστώτος που επιβάλλει εισφορά στις ιδιαιτέρως υψηλές «ειδικές συντάξεις» με σκοπό την εξασφάλιση συνταξιοδοτικών πόρων;
2. Τούτο είναι το κεντρικό ζήτημα που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας αιτήσεως προδικαστικής απόφασης.
3. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο Αυστριακός νομοθέτης προέβη σε διάφορες μεταρρυθμίσεις προκειμένου να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Συναφώς, πέραν της εκ του νόμου οριζόμενης συνταξιοδοτικής ασφάλισης και των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων, οι συμφωνίες περί επαγγελματικών συντάξεων με τη μορφή των λεγόμενων άμεσων καθορισμένων παροχών εκ μέρους επιχειρήσεων που ελέγχονται από το κράτος μπορούν, επίσης, να επηρεάσουν έμμεσα την κατάσταση του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος. Πράγματι, κατ' αυτόν τον τρόπο, μια επιχείρηση δεσμεύεται ευθέως να καταβάλλει προκαθορισμένο ποσό στον δικαιούχο, κάθε μήνα, μετά τη συνταξιοδότησή του. Επομένως, υποχρεώσεις των δημοσίων επιχειρήσεων προς καταβολή ιδιαιτέρως υψηλών ποσών που περιορίζουν τη διανομή μερισμάτων προς τους μετόχους επηρεάζουν και τα έσοδα του Δημοσίου.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

4. Ο ενάγων της κύριας δίκης (στο εξής: ενάγων) λαμβάνει τέτοια επαγγελματική σύνταξη με τη μορφή άμεσης καθορισμένης παροχής από επιχείρηση με πλειοψηφική συμμετοχή του κράτους. Από το 2015 ο πρώην εργοδότης του παρακρατεί, αφενός, από την επαγγελματική του σύνταξη τη λεγόμενη «Pensionssicherungsbeitrag» (εισφορά για την εξασφάλιση της χρηματοδότησεως των συντάξεων, στο εξής: εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων). Αφετέρου, στο πλαίσιο της αναπροσαρμογής των συντάξεων που πραγματοποιήθηκε το 2018, απαγορεύθηκε στις ελεγχόμενες από το κράτος επιχειρήσεις να προβούν στη συμβατικώς προβλεπόμενη ετήσια αύξηση των επαγγελματικών αυτών συντάξεων όταν το συνολικό εισόδημα από συντάξεις του δικαιούχου υπερβαίνει ορισμένο επίπεδο.

5. Δεδομένου ότι η ανωτέρω ρύθμιση θίγει περισσότερους άνδρες από ό,τι γυναίκες και περισσότερους ηλικιωμένους από ό,τι νέους, ο ενάγων θεωρεί ότι αυτή εισάγει δυσμενείς διακρίσεις και, ως εκ τούτου, αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, λοιπόν, το Δικαστήριο πρέπει να διευκρινίσει αν οι οδηγίες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων και οι διατάξεις του Χάρτη, ιδίως τα άρθρα 20 και 21 αυτού, αντιτίθενται σε τέτοιες εθνικές ρυθμίσεις.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 2000/78/EK

6. Η οδηγία 2000/78/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (στο εξής: οδηγία 2000/78)², σκοπεί, κατά το άρθρο 1, στη θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων «λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

7. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει το πεδίο εφαρμογής της ως εξής:

«1. Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά:

[...]

γ) τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών,

2. Η οδηγία 2006/54/EK

8. Η οδηγία 2006/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (αναδιατύπωση) (στο εξής: οδηγία 2006/54)³, περιέχει, κατά το άρθρο 1 αυτής, διατάξεις για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, μεταξύ άλλων, ως προς «τους όρους εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβής» και «τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης».

2 EE 2000, L 303, σ. 16.

3 EE 2006, L 204, σ. 23.

9. Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) “άμεση διάκριση”: όταν ένα πρόσωπο υφίσταται, για λόγους φύλου, μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο ένα άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση·
- β) “έμμεση διάκριση”: όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση πρόσωπα ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου, εκτός αν αυτή η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικώς από νόμιμο στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι πρόσφορα και αναγκαία·

[...]

- ε) “αμοιβή”: οι συνήθεις βασικοί ή κατώτατοι μισθοί ή αποδοχές και όλα τα άλλα οφέλη που λαμβάνει ο εργαζόμενος άμεσα ή έμμεσα, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη βάσει της σχέσης εργασίας·
- στ) “επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης”: συστήματα που δεν διέπονται από την οδηγία 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισεως [...], και που έχουν ως αντικείμενο τη χορήγηση στους εργαζόμενους, μισθωτούς ή αυτοαπασχολούμενους, στα πλαίσια επιχείρησης ή ομάδας επιχειρήσεων, οικονομικού κλάδου ή επαγγελματικού ή διεπαγγελματικού τομέα, παροχών που προορίζονται να συμπληρώσουν ή να υποκαταστήσουν τις παροχές των εκ του νόμου συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως του αν η υπαγωγή στα συστήματα αυτά είναι υποχρεωτική.»

10. Το άρθρο 4 της οδηγίας 2006/54 ορίζει τα ακόλουθα:

«Για όμοια εργασία ή για εργασία στην οποία αποδίδεται η αυτή αξία, καταργούνται οι άμεσες και έμμεσες διακρίσεις λόγω φύλου όσον αφορά όλα τα στοιχεία και τους όρους αμοιβής.

Ειδικότερα, όταν χρησιμοποιείται σύστημα επαγγελματικής κατάταξης για τον καθορισμό των αμοιβών, το σύστημα αυτό βασίζεται σε κοινά κριτήρια για τους εργαζόμενους άνδρες και γυναίκες και επιβάλλεται κατά τρόπο που να αποκλείει τις διακρίσεις που βασίζονται στο φύλο.»

11. Το άρθρο 5 της οδηγίας 2006/54 προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 4, εξαλείφεται κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ιδίως όσον αφορά:

[...]

- γ) τον υπολογισμό των παροχών, συμπεριλαμβανομένων των προσαυξήσεων λόγω συζύγου και προστατευόμενου προσώπου, και τις προϋποθέσεις διάρκειας και διατήρησης του δικαιώματος παροχών.»

B. Το εθνικό δίκαιο

1. Ο νόμος περί επαγγελματικών συντάξεων

12. Η επαγγελματική ασφάλιση γήρατος στην Αυστρία ρυθμίζεται στον Betriebspensionengesetz (αυστριακό νόμο περί επαγγελματικών συντάξεων, στο εξής: BPG)⁴.

13. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του BPG, το πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού καλύπτει τις καθορισμένες παροχές που εξασφαλίζει ο εργοδότης στον εργαζόμενο στο πλαίσιο σχέσης εργασίας ιδιωτικού δικαίου με σκοπό τη συμπλήρωση της εκ του νόμου προβλεπόμενης συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως.

14. Το άρθρο 2 του BPG επιγράφεται «Είδη καθορισμένων παροχών» και προβλέπει τα εξής:

«Ως καθορισμένες παροχές κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, νοούνται οι υποχρεώσεις του εργοδότη που απορρέουν από μονομερείς δηλώσεις, ατομικές συμφωνίες ή συλλογικές συμβάσεις και συνίστανται σε

1. καταβολή εισφορών σε ταμείο συντάξεων ή σε οργανισμό κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 4, του νόμου περί συνταξιοδοτικών ταμείων [...] υπέρ του εργαζομένου και των επιζώντων του [...]·
2. άμεση χορήγηση παροχών στον εργαζόμενο και στους επιζώντες του (άμεση καθορισμένη παροχή)·
3. καταβολή ασφαλιστρών για ασφάλιση ζωής που έχει συναφθεί υπέρ του εργαζομένου και των επιζώντων του.»

2. Οι διατάξεις περί παρακρατήσεως εισφορών για την εξασφάλιση των συντάξεων

15. Η παρακράτηση εισφορών για την εξασφάλιση των συντάξεων διέπεται από τον Sonderpensionenbegrenzungsgesetz (αυστριακό νόμο για τον περιορισμό των ειδικών συντάξεων, στο εξής: SpBegrG)⁵ της 1ης Ιανουαρίου 2015. Ο εν λόγω νόμος, ως εκτεταμένη συνολική μεταρρύθμιση, τροποποίησε διάφορους ομοσπονδιακούς νόμους, μεταξύ των οποίων και τον Bundesverfassungsgesetz über die Begrenzung von Bezügen öffentlicher Funktionäre (αυστριακό ομοσπονδιακό συνταγματικό νόμο περί περιορισμού αποδοχών των δημοσίων λειτουργών, στο εξής: BezBegrBVG)⁶. Ο νόμος αυτός προβλέπει τη θέσπιση ανωτάτων ορίων για τις αποδοχές ορισμένων ομοσπονδιακών και δημοσίων υπαλλήλων. Επιπλέον, εξουσιοδοτεί τον ομοσπονδιακό νομοθέτη να επιβάλει εισφορές για την εξασφάλιση των συντάξεων επί των συντάξεων των ανωτέρω υπαλλήλων και επί των άμεσων καθορισμένων παροχών των πρώην υπαλλήλων νομικών προσώπων που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof (Ελεγκτικού Συνεδρίου, Αυστρία) όταν οι εν λόγω αποδοχές ή τα δικαιώματα υπερβαίνουν ορισμένο ανώτατο όριο. Το άρθρο 10, παράγραφος 6, του BezBegrBVG εξουσιοδοτεί τους νομοθέτες των ομόσπονδων κρατών να θεσπίζουν τέτοια εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων σε επίπεδο ομόσπονδου κράτους.

4 BGBl. αριθ. 282/1990.

5 BGBl. I αριθ. 46/2014.

6 BGBl. I αριθ. 64/1997.

16. Βάσει της εξουσιοδότησεως αυτής, το ομόσπονδο κράτος της Κάτω Αυστρίας θέσπισε το άρθρο 24a του Niederösterreichisches Landes- und Gemeindebezügegesetz (νόμου του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας περί αποδοχών στο οικείο ομόσπονδο κράτος και στους δήμους του, στο εξής: NÖ Landes- und GemeindebezügeG)⁷. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει τα εξής:

- «(1) Οι δικαιούχοι συντάξεων και συνταξιοδοτικών παροχών από συστήματα καθορισμένων παροχών
- νομικών προσώπων που έχουν συσταθεί με βάση το δίκαιο του ομόσπονδου κράτους,
 - νομικών προσώπων που υπόκεινται στον έλεγχο του Rechnungshof λόγω πλειοψηφικής συμμετοχής ή πραγματικού ελέγχου οφειλόμενου σε χρηματοπιστωτικά, οικονομικά ή οργανωτικά μέτρα του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας, ενός ή περισσότερων δήμων της Κάτω Αυστρίας ή ένωσης δήμων,

οφείλουν να καταβάλλουν εισφορά προς εξασφάλιση των συντάξεων για το τμήμα εκείνο που υπερβαίνει το ποσό της μηνιαίας μέγιστης βάσης εισφορών δυνάμει του άρθρου 45 (του αυστριακού γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισως – ASVG). Τούτο ισχύει και για τις ειδικές καταβολές.

(2) Η εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων παρακρατείται από την αρμόδια υπηρεσία για τις πληρωμές και καταβάλλεται στο νομικό πρόσωπο που συστάθηκε με νόμο του ομόσπονδου κράτους ή στην επιχείρηση από την οποία εισπράττονται οι συντάξεις ή οι συνταξιοδοτικές παροχές.

(3) Η εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων ανέρχεται σε:

- 5 % για το τμήμα που υπερβαίνει το 100 % της μηνιαίας μέγιστης βάσης εισφορών, αλλά δεν υπερβαίνει το 150 %,
- 10 % για το τμήμα που υπερβαίνει το 150 % της μηνιαίας μέγιστης βάσης εισφορών, αλλά δεν υπερβαίνει το 200 %,
- 20 % για το τμήμα που υπερβαίνει το 200 % της μηνιαίας μέγιστης βάσης εισφορών, αλλά δεν υπερβαίνει το 300 %, και
- 25 % για το τμήμα που υπερβαίνει το 300 % της μηνιαίας μέγιστης βάσης εισφορών.»

17. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι στην έννοια της «καθορισμένης παροχής» του άρθρου 24a, παράγραφος 1, του NÖ Landes- und GemeindebezügeG εμπίπτουν μόνον άμεσες καθορισμένες παροχές κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, του BPG. Πράγματι, το άρθρο 1 του SpBegrG και, επομένως, η εξουσιοδότηση που παρέχει το άρθρο 10, παράγραφος 6, του BezBegrBVG καλύπτουν μόνον αυτές τις άμεσες καθορισμένες παροχές⁸.

3. Οι διατάξεις περί περιορισμού της αυξήσεως των συντάξεων

18. Κατά τα άρθρα 108f και 108h του Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (αυστριακού γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισως, στο εξής: ASVG)⁹, τα εκ του νόμου προβλεπόμενα ποσά συντάξεων πρέπει να αναπροσαρμόζονται ετησίως σύμφωνα με την εξέλιξη του δείκτη τιμών καταναλωτή με βάση έναν καλούμενο συντελεστή αναπροσαρμογής.

7 LGBL 0032-14.

8 Βλ. ErlRV 140 BlgNR 25. GP, σ. 2.

9 BGBl. αριθ. 189/1955.

19. Όσον αφορά το ημερολογιακό έτος 2018, ο Pensionsanpassungsgesetz 2018 (αυστριακός νόμος του 2018 περί αναπροσαρμογής των συντάξεων, στο εξής: PAG 2018)¹⁰ τροποποιεί αυτόν τον μηχανισμό αναπροσαρμογής. Πιο συγκεκριμένα, ο PAG 2018 εισήγαγε το άρθρο 711 του ASVG, το οποίο προβλέπει την ακόλουθη κλιμακωτή αύξηση των συντάξεων:

«(1) Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 108h, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, και παράγραφος 2, η αύξηση των συντάξεων για το ημερολογιακό έτος 2018 δεν υπολογίζεται με βάση τον συντελεστή αναπροσαρμογής, αλλά ως εξής:

Το συνολικό εισόδημα από συντάξεις (παράγραφος 2) αυξάνεται

1. κατά 2,2 %, εάν δεν υπερβαίνει τα 1 500 ευρώ μηνιαίως·
2. κατά 33 ευρώ, εάν υπερβαίνει τα 1 500 ευρώ όχι όμως τα 2 000 ευρώ μηνιαίως·
3. κατά 1,6 %, εάν υπερβαίνει τα 2 000 ευρώ όχι όμως τα 3 355 ευρώ μηνιαίως·
4. κατά ποσοστό το οποίο μειώνεται γραμμικά από 1,6 % σε 0 %, εάν υπερβαίνει τα 3 355 ευρώ όχι όμως τα 4 980 ευρώ μηνιαίως.

Εάν το συνολικό εισόδημα από συντάξεις υπερβαίνει τα 4 980 ευρώ μηνιαίως, δεν επέρχεται αύξηση.

(2) Το συνολικό εισόδημα από συντάξεις ενός προσώπου είναι το άθροισμα όλων των συντάξεων που εδικαιούτο να λάβει στο πλαίσιο της εκ του νόμου προβλεπόμενης συνταξιοδοτικής ασφάλισης με βάση τις διατάξεις που ίσχυαν την 31η Δεκεμβρίου 2017 [...] Το συνολικό εισόδημα από συντάξεις περιλαμβάνει και όλες τις παροχές που καλύπτει ο [SpBegrG], εφόσον ο εισπράττων τη σύνταξη δικαιούται τις παροχές αυτές την 31η Δεκεμβρίου 2017.

[...]

(6) [...] (διάταξη συνταγματικής ισχύος) Η αναπροσαρμογή των παροχών που καλύπτει ο [SpBegrG] για το ημερολογιακό έτος 2018 δεν μπορεί να υπερβαίνει την αύξηση που προβλέπει η παράγραφος 1, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού εισοδήματος από συντάξεις (παράγραφος 2).»

III. Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

20. Ο ενάγων είναι πρώην υπάλληλος της NK, της εναγομένης στην κύρια δίκη (στο εξής: εναγομένη). Η εναγομένη είναι ανώνυμη εταιρία εισηγμένη στο χρηματιστήριο, στην οποία το ομόσπονδο κράτος της Κάτω Αυστρίας έχει πλειοψηφική συμμετοχή με ποσοστό 51 %.

21. Στις 2 Μαρτίου 1992, κατά τη διάρκεια της τρέχουσας σχέσης εργασίας του, ο ενάγων συνήψε σύμβαση συνταξιοδοτήσεως με την εναγομένη, η οποία περιλαμβάνει άμεση καθορισμένη παροχή. Πρόκειται για μονομερή υποχρέωση του εργοδότη να καταβάλλει άμεσα στον εργαζόμενο, μετά τη λήξη της σχέσης εργασίας, επαγγελματική σύνταξη ορισμένου ποσού που χρηματοδοτείται από τα αποθεματικά της επιχειρήσεως. Η σύμβαση του ενάγοντος περιέχει, επίσης, μια καλούμενη ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής δυνάμει της οποίας τα καταβλητέα ποσά αυξάνονται ετησίως κατά το ίδιο ποσοστό που αυξάνονται οι μισθοί των υψηλότερων κατηγοριών θέσεων σύμφωνα με τη συλλογική σύμβαση που εφαρμόζεται για τους υπαλλήλους της εναγομένης.

¹⁰ BGBl. I αριθ. 151/2017.

22. Ο ενάγων έχει συνταξιοδοτηθεί από την 1η Απριλίου 2010 και λαμβάνει, ως εκ τούτου, διάφορες συνταξιοδοτικές παροχές. Η εναγομένη του καταβάλλει, μεταξύ άλλων, επαγγελματική σύνταξη από τις 17 Δεκεμβρίου 2010 στο πλαίσιο της άμεσης καθορισμένης παροχής για την οποία είχε συνάψει σχετική σύμβαση στις 2 Μαρτίου 1992.

23. Από την 1η Ιανουαρίου 2015 η εναγομένη παρακρατεί τμήμα της παροχής αυτής ως εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων δυνάμει του άρθρου 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG.

24. Επιπλέον, η εναγομένη δεν προέβη σε αύξηση του καταβλητέου ποσού, το 2018, κατ' εφαρμογήν της ρήτρας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, διότι τούτο διέπεται από τις διατάξεις του ΡΑΓ 2018, ιδίως από το νέο άρθρο 711, παράγραφος 6, του ASVG, κατά το οποίο ορισμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα δεν πρέπει να αυξάνονται όταν το συνολικό εισόδημα ενός προσώπου από συντάξεις υπερβαίνει τα 4 980 ευρώ.

25. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο ενάγων βάλλει κατά της παρακρατήσεως των εισφορών για την εξασφάλιση των συντάξεων και κατά της μη αναπροσαρμογής της επαγγελματικής του συντάξεως το 2018. Υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι οι εθνικές διατάξεις στις οποίες στηρίζονται τα δύο αυτά μέτρα εισάγουν σε βάρος του δυσμενή διάκριση λόγω του φύλου, της ηλικίας και της περιουσίας του και αντιβαίνουν στις οδηγίες περί ίσης μεταχειρίσεως, καθώς και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, οι εν λόγω διατάξεις συνεπάγονταν κυρίως μειώσεις σε περίπτωση ιδιαιτέρως υψηλών αποδοχών από συντάξεις που στηρίζονται σε προγενέστερες συμβάσεις και αφορούν σαφώς περισσότερους άνδρες απ' ό,τι γυναίκες.

26. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landesgericht Wiener Neustadt (πρωτοδικείο του Wiener Neustadt, Αυστρία), το οποίο επιλήφθηκε της διαφοράς, διέταξε την αναστολή της διαδικασίας και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1. Εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της [οδηγίας 79/7/ΕΟΚ¹¹] και/ή της [οδηγίας 2006/54], ρυθμίσεις κράτους μέλους που έχουν ως αποτέλεσμα, κατά την καταβολή των επαγγελματικών συντάξεων, να παρακρατεί ο πρώην εργοδότης χρηματικά ποσά από ένα σημαντικά υψηλότερο ποσοστό ανδρών που δικαιούνται επαγγελματική σύνταξη παρά γυναικών που δικαιούνται επαγγελματική σύνταξη, και να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα τα ποσά αυτά από τον πρώην εργοδότη, εισάγουν δε οι ρυθμίσεις αυτές δυσμενείς διακρίσεις κατά την έννοια των εν λόγω οδηγιών;
2. Εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της [οδηγίας 2000/78] ρυθμίσεις κράτους μέλους που εισάγουν διακρίσεις λόγω ηλικίας, καθώς επιβαρύνουν οικονομικά αποκλειστικώς ηλικιωμένα άτομα που δικαιούνται, βάσει του ιδιωτικού δικαίου, επαγγελματική σύνταξη που συμφωνήθηκε με τη μορφή άμεσης καθορισμένης παροχής, ενώ τα νεαρότερα άτομα ή τα άτομα νεαρής ηλικίας που έχουν συνάψει συμβάσεις για επαγγελματικές συντάξεις δεν επιβαρύνονται οικονομικά;
3. Εφαρμόζονται στις επαγγελματικές συντάξεις οι διατάξεις του [Χάρτη], ιδίως η προβλεπόμενη στα άρθρα 20 και 21 [του Χάρτη] απαγόρευση των διακρίσεων, ακόμη και αν οι ρυθμίσεις του κράτους μέλους δεν προβλέπουν διακρίσεις όπως αυτές που απαγορεύονται βάσει των [οδηγιών 79/7, 2000/78 και 2006/54];
4. Έχουν τα άρθρα 20 επ. [του Χάρτη] την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρυθμίσεις κράτους μέλους που εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51 [του Χάρτη] και οι οποίες εισάγουν, σε βάρος προσώπων που δικαιούνται βάσει του ιδιωτικού δικαίου επαγγελματική σύνταξη, διακρίσεις λόγω φύλου, ηλικίας, περιουσίας ή για άλλους λόγους, όπως, για παράδειγμα, η παρούσα περιουσιακή κατάσταση του πρώην εργοδότη, έναντι άλλων προσώπων που δικαιούνται επαγγελματική σύνταξη, και απαγορεύει ο [Χάρτης] αυτού του είδους τις διακρίσεις;

11 Οδηγία του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160 (στο εξής: οδηγία 79/7).

5. Εισάγουν επίσης διακρίσεις λόγω περιουσίας κατά την έννοια του άρθρου 21 [του Χάρτη] οι εθνικές διατάξεις που υποχρεώνουν μόνο μια μικρή ομάδα προσώπων, που έχουν συμβατικό δικαίωμα να λάβουν επαγγελματική σύνταξη με τη μορφή άμεσων καθορισμένων παροχών, να καταβάλλουν χρηματικά ποσά στον πρώην εργοδότη τους, όταν υπάγονται σε αυτές τις διατάξεις μόνο πρόσωπα με υψηλότερες επαγγελματικές συντάξεις;
6. Έχει το άρθρο 17 [του Χάρτη] την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρυθμίσεις κράτους μέλους που προβλέπουν μια ισοδύναμη προς απαλλοτρίωση επέμβαση, που λαμβάνει χώρα απευθείας από τον νόμο και χωρίς αποζημίωση, επί συμφωνίας για επαγγελματική σύνταξη υπό τη μορφή άμεσης καθορισμένης παροχής που έχει συναφθεί μεταξύ δύο ιδιωτών, επέμβαση αποβαίνουσα εις βάρος ενός πρώην εργαζομένου επιχειρήσεως η οποία έχει μεριμνήσει για την πληρωμή της επαγγελματικής συντάξεως και η οποία δεν αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες;
7. Πρέπει να θεωρηθεί ότι η εκ του νόμου προβλεπόμενη υποχρέωση του πρώην εργοδότη ενός δικαιούχου επαγγελματικής συντάξεως να μην καταβάλλει τμήματα της συμφωνηθείσας αντιπαροχής (της συμφωνηθείσας επαγγελματικής συντάξεως) συνιστά παραβίαση της συμβατικής ελευθερίας και, ως εκ τούτου, προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας του εργοδότη;
8. Έχει το άρθρο 47 [του Χάρτη] την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρυθμίσεις κράτους μέλους που απαλλοτριώνουν χρηματικά ποσά απευθείας διά νόμου και δεν προβλέπουν καμία άλλη δυνατότητα προσβολής της απαλλοτρίωσης πέραν της ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως και επιστροφής των απαλλοτριωθέντων χρηματικών ποσών κατά του δικαιούχου της απαλλοτρίωσης (του πρώην εργοδότη και οφειλέτη της συμβάσεως συνταξιοδότησης);»

27. Κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ο ενάγων, η Δημοκρατία της Αυστρίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 22ας Ιανουαρίου 2020 παρέστησαν οι ως άνω μετέχοντες στη διαδικασία καθώς και η εναγομένη.

IV. Νομική εκτίμηση

28. Στο επίκεντρο της παρούσας διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βρίσκονται δύο εθνικές ρυθμίσεις οι οποίες επηρεάζουν το ύψος της επαγγελματικής συντάξεως που λαμβάνει ο ενάγων με τη μορφή της λεγόμενης άμεσης καθορισμένης παροχής από τον εργοδότη του, που είναι επιχείρηση ελεγχόμενη από το κράτος.

29. Μέχρι τη σύσταση του επαγγελματικού ταμείου συντάξεων, την 1η Ιουλίου 1990, τέτοιες άμεσες καθορισμένες παροχές αποτελούσαν τη συνήθη μορφή επαγγελματικής ασφαλίσεως γήρατος στην Αυστρία. Συναφώς, ο εργοδότης δεσμεύεται να καταβάλλει μηνιαίως στον εργαζόμενο ορισμένο ποσό μετά τη συνταξιοδότησή του. Στο πλαίσιο τούτο, εργαζόμενοι που κατείχαν διευθυντικές θέσεις εξασφάλιζαν συχνά ιδιαιτέρως συμφέρουσες συμφωνίες επαγγελματικής συντάξεως. Εν τω μεταξύ, οι περισσότεροι εργοδότες πραγματοποιούν μηνιαίες καταβολές σε επαγγελματικό ταμείο συντάξεων ή σε ασφάλιση ζωής κατά τη διάρκεια της σχέσης εργασίας.

30. Από το 2015, αφενός, παρακρατείται πλέον από τις επαγγελματικές συντάξεις των οποίων το ύψος υπερβαίνει ορισμένο όριο, όπως αυτή του ενάγοντος, η λεγόμενη εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων. Αφετέρου, η επαγγελματική σύνταξη του ενάγοντος δεν αυξήθηκε το έτος 2018, παρά τη ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής που είχε συμφωνηθεί στη σχετική σύμβαση, διότι η συνολική του σύνταξη –η οποία περιλαμβάνει, πέραν της εκ του νόμου προβλεπόμενης συντάξεως, και άμεσες καθορισμένες παροχές από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις–, υπερβαίνει το όριο των 4 980 ευρώ.

31. Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι ρυθμίσεις αυτές θίγουν, από στατιστικής απόψεως, περισσότερους άνδρες απ' ό,τι γυναίκες, περισσότερους ηλικιωμένους απ' ό,τι νέους και περισσότερους εύπορους απ' ό,τι πρόσωπα χωρίς περιουσιακά στοιχεία. Επομένως, τίθεται το ερώτημα αν οι ρυθμίσεις αυτές συμβιβάζονται με τις απαγορεύσεις κάθε (έμμεσης) διακρίσεως λόγω φύλου και ηλικίας που προβλέπουν οι οδηγίες 79/7, 2000/78 και 2006/54. Επίσης, ανακύπτει και ζήτημα τυχόν παραβάσεως των άρθρων 17, 20, 21 και 47 του Χάρτη.

32. Πιο συγκεκριμένα, με τα δύο πρώτα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσίαν, αν οι εν λόγω οδηγίες μπορούν να εφαρμοσθούν (σχετικά υπό Α) και αν οι εθνικές ρυθμίσεις εισάγουν έμμεση διάκριση λόγω φύλου (σχετικά υπό Β) ή ηλικίας (σχετικά υπό Γ). Επιπλέον, ζητεί να αποσαφηνισθεί η δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη στην υπόθεση της κύριας δίκης και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, να ερμηνευθούν τα ως άνω θεμελιώδη δικαιώματα σε σχέση με τις εξεταζόμενες εθνικές ρυθμίσεις (σχετικά υπό Δ).

Α. Επί του πεδίου εφαρμογής των οδηγιών 79/7, 2000/78 και 2006/54 (πρώτο σκέλος του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος)

33. Με το πρώτο σκέλος των δύο πρώτων προδικαστικών ερωτημάτων, τα οποία πρέπει να εξετασθούν κατ' αρχάς από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν ρυθμίσεις όπως οι εξεταζόμενες στην κύρια δίκη εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 79/7, 2000/78 και 2006/54.

34. Όσον αφορά την οδηγία 79/7, από το άρθρο της 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', προκύπτει σαφώς ότι αυτή εφαρμόζεται μόνο σε «νομικά συστήματα» [διά νόμου προβλεπόμενα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως]¹². Αντιθέτως, οι επίδικες στην κύρια δίκη διατάξεις του άρθρου 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και του άρθρου 711, παράγραφος 6, του ASVG αφορούν καθορισμένες παροχές οι οποίες, με βάση τον νομικό ορισμό στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του BPG, είναι συμβατικής φύσεως.

35. Τέτοιες επαγγελματικές συντάξεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2000/78 και 2006/54.

36. Πιο συγκεκριμένα, οι συντάξεις αυτές συνιστούν επαγγελματικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54, ως συμβατικές υποχρεώσεις των οποίων το αντικείμενο συνίσταται, μεταξύ άλλων, στη χορήγηση στους υπαλλήλους μιας επιχειρήσεως επιπρόσθετων δικαιωμάτων πέραν της εκ του νόμου προβλεπόμενης ασφαλίσεως γήρατος. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, οι επαγγελματικές συντάξεις εμπίπτουν στην έννοια της αμοιβής του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/78 και του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2006/54¹³.

37. Ωστόσο, η Αυστριακή Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι επίδικες διατάξεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών αυτών, διότι συνιστούσαν ένα είδος ειδικού φόρου επί των ιδιαίτερως υψηλών δικαιωμάτων συντάξεως. Στηρίζεται, μάλιστα, στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, ελλείψει συνάφειας με τη σύμβαση εργασίας, η επιβολή πρόσθετου φόρου επί των εισοδημάτων από συντάξεις που υπερβαίνουν ορισμένο ποσό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών¹⁴.

¹² Πράγματι, ιδίως όσον αφορά την εκ του νόμου προβλεπόμενη συνταξιοδοτική ασφάλιση, βλ. απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746, σκέψη 26).

¹³ Αποφάσεις της 17ης Μαΐου 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209, σκέψη 12), της 7ης Ιανουαρίου 2004, Κ. Β. (C-117/01, EU:C:2004:7, σκέψη 25), της 1ης Απριλίου 2008, Maruko (C-267/06, EU:C:2008:179, σκέψη 44), και της 2ας Ιουνίου 2016, C (C-122/15, EU:C:2016:391, σκέψη 23). Βλ. σχετικά και την αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας 2006/54.

¹⁴ Απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, C (C-122/15, EU:C:2016:391, σκέψεις 25 και 26).

38. Στην εκτίμηση αυτή όμως πρέπει να αντιταχθεί, πρώτον, ότι στην υπόθεση C το Δικαστήριο στηρίχθηκε στο γεγονός ότι η εισπραξη φόρου δεν αφορά το ζήτημα του τρόπου ή των προϋποθέσεων βάσει των οποίων πρέπει να καθορίζεται το ύψος των αποδοχών που λαμβάνει ο εργαζόμενος λόγω της προγενέστερης εργασιακής του σχέσης. Επομένως, δεν έχει καμία συνάφεια με τον καθορισμό της «αμοιβής» κατά την έννοια της οδηγίας 2000/78¹⁵.

39. Αντιθέτως, το άρθρο 24a του Landes- und GemeindebezügeG και το άρθρο 711, παράγραφος 6, του ASVG επηρεάζουν άμεσα το ύψος της επαγγελματικής συντάξεως που οφείλει ο εργοδότης στους πρώην υπαλλήλους του βάσει των πρόσθετων συμφωνιών στη σύμβαση εργασίας. Πράγματι, κατόπιν της παρακρατήσεως της εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και της απαγορεύσεως αυξήσεως σύμφωνα με τη ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει στον πρώην μισθωτό του ποσό χαμηλότερο από αυτό που είχε συμφωνηθεί με τη σύμβαση.

40. Δεύτερον, το Δικαστήριο στηρίχθηκε σε μια τυπική έννοια του φόρου για να απορρίψει το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών και έλαβε υπόψη, συναφώς, το γεγονός ότι η φορολόγηση των εισοδημάτων από συντάξεις εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών στον τομέα του φορολογικού δικαίου¹⁶. Εντούτοις, ο σκοπός των επίδικων διατάξεων, ο οποίος συνίσταται στην αύξηση των εσόδων του Δημοσίου και, κατ' αυτόν τον τρόπο, στη διασφάλιση βιώσιμης χρηματοδοτήσεως των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, δεν τις καθιστά φορολογικές διατάξεις.

41. Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2006/54 και 2000/78 καλύπτει και την υπό κρίση περίπτωση.

B. Επί της έμμεσης διακρίσεως λόγω φύλου (πρώτο προδικαστικό ερώτημα)

42. Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, αφενός, αν τα άρθρα 4, δεύτερο εδάφιο, και 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς το οποίο προβλέπει παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων από τους δικαιούχους ορισμένων «ειδικών συντάξεων» και συγκεκριμένα των άμεσων καθορισμένων παροχών που καταβάλλουν κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις και υπερβαίνουν ποσό καθοριζόμενο εκ του νόμου, όταν η υπέρβαση του ορίου αυτού αφορά περισσότερους άνδρες απ' ό,τι γυναίκες.

43. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54 αντιτίθενται σε καθεστώς το οποίο συνεπάγεται, για το έτος 2018 και για συνολικό εισόδημα από συντάξεις ανώτερο των 4 980 ευρώ, πλήρη στέρηση της συμβατικά προβλεπόμενης αυξήσεως της άμεσης καθορισμένης παροχής από κρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση, όταν περισσότεροι άνδρες απ' ό,τι γυναίκες έχουν ένα τέτοιο εισόδημα.

44. Το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54 απαγορεύουν κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου όσον αφορά τα στοιχεία αμοιβής και στο πλαίσιο επαγγελματικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως όσον αφορά τον υπολογισμό των παροχών.

45. Εν προκειμένω, δεν υφίσταται άμεση διάκριση λόγω φύλου, δεδομένου ότι ούτε το άρθρο 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG ούτε το άρθρο 711, παράγραφος 6, του ASVG συνδέουν την υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων ή τη μη αύξηση της επαγγελματικής συντάξεως με το φύλο των δικαιούχων.

15 Απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, C (C-122/15, EU:C:2016:391, σκέψη 25).

16 Απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, C (C-122/15, EU:C:2016:391, σκέψεις 25 και 26).

46. Ωστόσο, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2006/54, μπορεί να υφίσταται έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση πρόσωπα ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου¹⁷.

47. Επομένως, η έμμεση διάκριση διαπιστώνεται σε δύο στάδια. Κατ' αρχάς, πρέπει να εξετάζεται αν υφίσταται διαφορετική μεταχείριση βάσει ενός «ουδέτερου» κριτηρίου διαφοροποίησης (κατωτέρω υπό 1)¹⁸. Μόνον εφόσον διαπιστωθεί τούτο, πρέπει να εξακριβώνεται, σε ένα δεύτερο στάδιο, αν το μειονέκτημα που προκαλεί η ρύθμιση θίγει ιδιαιτέρως πρόσωπα του ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου (κατωτέρω υπό 2 και 3)¹⁹. Τέλος, μπορεί να τεθεί ζήτημα ενδεχόμενης δικαιολογήσεως (κατωτέρω υπό 4).

1. Επί της υπάρξεως διαφορετικής μεταχειρίσεως με βάση «ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική»

48. Το άρθρο 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και το άρθρο 711, παράγραφος 6, του ASVG εξαρτούν την υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και τον αποκλεισμό της αυξήσεως της επαγγελματικής συντάξεως από τρεις (ουδέτερες) προϋποθέσεις: πρώτον, ένα πρόσωπο πρέπει να δικαιούται άμεση καθορισμένη παροχή, δεύτερον, η παροχή αυτή πρέπει να προέρχεται από επιχείρηση την οποία ελέγχει το κράτος και, τρίτον, να υπερβαίνει τα 5 370 ευρώ²⁰ ή τα 4 980 ευρώ²¹.

49. Κατά το αιτούν δικαστήριο, λοιπόν, οι επίδικες ρυθμίσεις εισάγουν διαφορετική μεταχείριση μεταξύ συνταξιούχων λόγω του είδους της καθορισμένης παροχής τους, λόγω της φύσεως του νομικού προσώπου που οφείλει την παροχή και λόγω του ύψους του δικαιώματός τους.

50. Πράγματι, δεν υποχρεούνται σε καταβολή εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και δεν αποκλείονται από την αύξηση της συντάξεως δυνάμει του άρθρου 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και του άρθρου 711, παράγραφος 6, του ASVG ούτε οι δικαιούχοι άλλων επαγγελματικών συντάξεων που υπερβαίνουν τα αντίστοιχα όρια, συγκεκριμένα της καθορισμένης παροχής από συνταξιοδοτικό ταμείο ή της ασφαλίσεως ζωής (διαφοροποίηση ανάλογα με το είδος της καθορισμένης παροχής), ούτε οι δικαιούχοι άμεσων καθορισμένων παροχών αντίστοιχου ύψους από ιδιωτικές επιχειρήσεις (διαφοροποίηση ανάλογα με τη φύση του νομικού προσώπου), ούτε οι δικαιούχοι άμεσων καθορισμένων παροχών από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις των οποίων τα δικαιώματα είναι χαμηλότερα από το σχετικό όριο (διαφοροποίηση ανάλογα με το ύψος του δικαιώματος).

17 Βλ., επίσης, αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1998, Boyle κ.λπ. (C-411/96, EU:C:1998:506, σκέψη 76), της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 56), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 37).

18 Βλ. αποφάσεις της 27ης Μαΐου 2004, Elsner-Lakeberg (C-285/02, EU:C:2004:320, σκέψη 18), της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, σκέψη 27), της 13ης Ιουλίου 2017, Kleinsteuber (C-354/16, EU:C:2017:539, σκέψεις 28 και 39), και της 7ης Φεβρουαρίου 2019, Escribano Vindel (C-49/18, EU:C:2019:106, σκέψεις 54 και 55).

19 Πρβλ. αποφάσεις της 13ης Ιανουαρίου 2004, Allonby (C-256/01, EU:C:2004:18, σκέψη 74), της 27ης Μαΐου 2004, Elsner-Lakeberg (C-285/02, EU:C:2004:320, σκέψη 19), της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, σκέψη 27), και της 16ης Ιουλίου 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, σκέψη 57).

20 Στο ποσό αυτό ανέρχεται το όριο του άρθρου 45 του ASVG για το έτος 2020, στο οποίο στηρίζεται το άρθρο 24a, παράγραφος 1, του NÖ Landes- und GemeinbezügeG.

21 Τούτο είναι το κρίσιμο ανώτατο όριο του συνολικού εισοδήματος από συντάξεις βάσει του άρθρου 711, παράγραφος 6, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1, του ASVG.

51. Όσον αφορά τις δύο πρώτες διαφοροποιήσεις, είναι αμφίβολη η ίδια η ύπαρξη διαφορετικής μεταχειρίσεως. Πιο συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, διαφορετική μεταχείριση υφίσταται μόνον όταν εφαρμόζονται διαφορετικοί κανόνες σε παρεμφερείς καταστάσεις²². Η εκτίμηση της συγκρισιμότητας όμως πρέπει να πραγματοποιείται με γνώμονα τους σκοπούς του συγκεκριμένου μέτρου²³.

52. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, οι επίδικες ρυθμίσεις σκοπούν, ιδίως, στην αύξηση των δημοσίων εσόδων. Δηλαδή, μολονότι οι άμεσες καθορισμένες παροχές δεν χορηγούνται άμεσα από το Δημόσιο, αλλά από τα αποθεματικά της οικείας επιχείρησης, ιδιαιτέρως υψηλές υποχρεώσεις περιορίζουν τα κέρδη των επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, τη διανομή μερισμάτων προς το Δημόσιο. Επομένως, η παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων καθώς και η μη αύξηση των επαγγελματικών συντάξεων πρώην εργαζομένων με ιδιαιτέρως υψηλές απολαβές από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις ωφελούν έμμεσα και το Δημόσιο.

53. Για τον λόγο αυτόν, το πεδίο εφαρμογής των εξεταζόμενων ρυθμίσεων περιορίζεται στις άμεσες καθορισμένες παροχές από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις. Πράγματι, οι επαγγελματικές συντάξεις που καταβάλλονται από συνταξιοδοτικό ταμείο ή από ασφαλιστικό φορέα δεν συνιστούν πλέον υποχρεώσεις του εργοδότη. Επομένως, αυτά τα είδη επαγγελματικών συντάξεων, ακόμη και στην περίπτωση επιχειρήσεων ελεγχόμενων από το κράτος, δεν επηρεάζουν έμμεσα την κατάσταση των δημοσίων ασφαλιστικών ταμείων. Τούτο ισχύει, ούτως ή άλλως, όσον αφορά τις υποχρεώσεις παροχής επαγγελματικών συντάξεων από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

54. Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών των μέτρων, η κατάσταση των δικαιούχων άλλων ειδών επαγγελματικών συντάξεων και των πρώην εργαζομένων ιδιωτικών επιχειρήσεων δεν είναι συγκρίσιμη με την κατάσταση των δικαιούχων άμεσων καθορισμένων παροχών από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις.

55. Εν πάση περιπτώσει, κατά το αιτούν δικαστήριο, το καθοριστικό κριτήριο για την έμμεση δυσμενή διάκριση εις βάρος των ανδρών είναι ακριβώς η σύνδεση με το ύψος του δικαιώματος παροχής, καθόσον περισσότεροι άνδρες απ' ό,τι γυναίκες απολαμβάνουν τόσο υψηλών δικαιωμάτων. Βεβαίως, όσον αφορά τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των προσώπων με δικαιώματα λήψεως παροχών ανώτερα ή κατώτερα των αντίστοιχων ορίων, θα μπορούσε επίσης να τεθεί το ζήτημα αν ενδείκνυται εν γένει η ίση μεταχείρισή τους όσον αφορά την εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής φοροδοτικής ικανότητας μεταξύ των προσώπων αυτών. Φρονώ ότι το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο μόνο στο πλαίσιο ενδεχόμενης εξετάσεως περί δικαιολογήσεως. Ακολουθώντας, πρέπει να εξεταστεί κατ' αρχάς αν η προϋπόθεση που συνδέεται με το ύψος του δικαιώματος παροχής έχει όντως ως αποτέλεσμα έμμεση δυσμενή διάκριση.

2. Επί της ιδιαίτερης μειονεκτικής μεταχειρίσεως των ανδρών λόγω εφαρμογής ουδέτερου εκ πρώτης όψεως κριτηρίου

56. Η εξέταση για τη διαπίστωση έμμεσης διακρίσεως επιφυλάσσει, κατά κανόνα, δυσχέρειες εκτιμήσεως ως προς το αν η εφαρμογή ουδέτερου εκ πρώτης όψεως κριτηρίου θέτει σε ιδιαίτερως μειονεκτική θέση τα άτομα ενός φύλου.

²² Αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1998, Boyle κ.λπ. (C-411/96, EU:C:1998:506, σκέψη 39), και της 16ης Ιουλίου 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, σκέψη 56).

²³ Αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 2018, MB (Αλλαγή φύλου και σύνταξη γήρατος) (C-451/16, EU:C:2018:492, σκέψη 42), και της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, σκέψη 42).

57. Κατά τη νομολογία, προς τον σκοπό αυτόν μπορούν να χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, στατιστικά στοιχεία²⁴. Συναφώς, πρέπει να καθοριστούν δύο αναλογίες, δηλαδή να εξακριβωθούν δύο ποσοστά, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το οικείο κριτήριο θέτει σε μειονεκτική θέση περισσότερους άνδρες παρά γυναίκες²⁵.

58. Αντιθέτως, δεν αρκεί η εξέταση απόλυτων αριθμών, δεδομένου ότι αυτοί εξαρτώνται από τον αριθμό των εν ενεργεία εργαζομένων σε ολόκληρο το κράτος μέλος και από την κατανομή ανδρών και γυναικών εργαζομένων στο εν λόγω κράτος μέλος²⁶.

59. Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να περιορίστηκε σε τέτοια εκτίμηση απόλυτων αριθμών. Διαπίστωσε απλώς –χωρίς να παραθέσει, μάλιστα, ακριβή αριθμητικά στοιχεία ως προς τούτο– ότι περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες έχουν καταβάλει εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων ή δεν έχουν τύχει αυξήσεως της επαγγελματικής τους συντάξεως δυνάμει του άρθρου 711, παράγραφος 6, του ASVG.

60. Το αιτούν δικαστήριο, λοιπόν, φαίνεται να συνέκρινε τον αριθμό των ανδρών που υπέχουν υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων ή, αντιστοίχως, που δεν λαμβάνουν αύξηση των επαγγελματικών τους συντάξεων με τον αντίστοιχο αριθμό γυναικών²⁷. Δηλαδή, εξέτασε μόνον την ομάδα προσώπων που πληρούν το επίδικο κριτήριο, ήτοι τα πρόσωπα με δικαιώματα λήψεως παροχών που υπερβαίνουν τα καθορισθέντα όρια. Ωστόσο, αν ληφθούν υπόψη οι αναγκαίες αναλογίες για την κατηγορία αυτή, θίγεται κατ' ανάγκη το 100 % των ανδρών και το 100 % των γυναικών.

61. Επιπλέον, η απλή σύγκριση των απολύτων αυτών αριθμών μπορεί να στρεβλωθεί από συγκυριακούς παράγοντες που χαρακτηρίζουν κάθε κλάδο ή από άλλους παράγοντες. Στην προκειμένη περίπτωση, τα αριθμητικά αυτά στοιχεία εξαρτώνται, για παράδειγμα, από τον αριθμό των γυναικών και από τον αριθμό των ανδρών που εργάζονταν σε διευθυντικές θέσεις σε επιχειρήσεις ελεγχόμενες από το κράτος έως το τέλος της δεκαετίας του 1990. Κατά πάσα πιθανότητα, δηλαδή, μόνον τα πρόσωπα αυτά ήταν, στην πράξη, σε θέση να διαπραγματευθούν ασφαλιστικά δικαιώματα υπερβαίνοντα το όριο των 5 730 ευρώ και των 4 980 ευρώ αντιστοίχως²⁸.

62. Το Δικαστήριο, λοιπόν, έχει κρίνει ήδη ότι απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη το σύνολο των εργαζομένων που υπόκεινται στην εθνική ρύθμιση στην οποία οφείλεται η διαφορετική μεταχείριση και ότι η καλύτερη μέθοδος σύγκρισης των στατιστικών στοιχείων συνίσταται στη σύγκριση των ποσοστών των εργαζομένων που θίγονται από την εν λόγω διαφορετική μεταχείριση, αφενός, στο πλαίσιο του ανδρικού εργατικού δυναμικού και, αφετέρου, των ίδιων ποσοστών στο πλαίσιο του γυναικείου εργατικού δυναμικού²⁹. Δηλαδή, το κατά πόσον πλήττονται τα άτομα ενός

24 Αποφάσεις της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 46), και της 3ης Οκτωβρίου 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, σκέψη 45).

25 Απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 60).

26 Αποφάσεις της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψη 59), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 39).

27 Την ίδια προσέγγιση επέλεξε και το αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, σκέψη 39). Το Δικαστήριο όμως απέρριψε την προσέγγιση αυτή στη σκέψη 40 της αποφάσεώς του.

28 Βλ., συναφώς, το σημείο 29 των παρουσών προτάσεων.

29 Αποφάσεις της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψη 59), της 13ης Ιανουαρίου 2004, Allonby (C-256/01, EU:C:2004:18, σκέψεις 73 έως 75), της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, σκέψη 41), της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 39), και της 3ης Οκτωβρίου 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, σκέψη 47).

φύλου σε σύγκριση με τα άτομα του άλλου φύλου πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τον κύκλο των ενδιαφερομένων που καθορίζεται από το πεδίο εφαρμογής της οικείας ρυθμίσεως³⁰. Ο κύκλος αυτός δεν συμπίπτει κατ' ανάγκη με το σύνολο των εργαζομένων ή συνταξιούχων του οικείου κράτους μέλους³¹.

63. Μόνον κατόπιν ενός τέτοιου περιορισμού του εξεταζόμενου κύκλου προσώπων δύναται να εξακριβωθεί αν η οικεία διάταξη και το οικείο κριτήριο συνεπάγονται πράγματι έμμεση δυσμενή διάκριση και να αποκλεισθεί, συγχρόνως, το ενδεχόμενο τα αποτελέσματα να επηρεασθούν από άλλους παράγοντες.

64. Τούτο καθίσταται ιδιαίτερος σαφές στο πλαίσιο εξετάσεως της κατάστασης από την οποία ανέκυψε η διαφορά της κύριας δίκης. Αν λαμβανόταν υπόψη ο αριθμός των ανδρών και γυναικών που υπόκεινται στις επίδικες υποχρεώσεις σε σχέση με το σύνολο, επί του παρόντος, των ανδρών συνταξιούχων, αφενός, και των γυναικών συνταξιούχων, αφετέρου, θα προέκυπτε στρεβλό αποτέλεσμα. Πιο συγκεκριμένα, δεν θα είχε συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι, μεταξύ των προσώπων τα οποία, έως τη δεκαετία του 1990, είχαν τη δυνατότητα να συνάψουν συμφωνία περί χορηγήσεως επαγγελματικής συντάξεως, οι άνδρες ήταν πιθανόν πολύ περισσότεροι. Ομοίως, θα συνυπολογίζονταν στην αναλογία οι γυναίκες που εργάζονταν μεν κατά τον χρόνο εκείνο, αλλά, για παράδειγμα, λόγω της φύσεως ή της εκτάσεως της απασχολήσεώς τους, δεν τους προσφερόταν η δυνατότητα σύναψης συμφωνίας περί χορηγήσεως επιπλέον επαγγελματικής συντάξεως πέραν της εκ του νόμου οριζόμενης συντάξεως. Επομένως, το αποτέλεσμα της συγκρίσεως θα αντανακλούσε απλώς τα κοινωνικά δεδομένα της εξεταζόμενης περιόδου, όχι όμως την ενδεχόμενη έμμεση διάκριση ως αποτέλεσμα των επίδικων διατάξεων.

65. Το αιτούν δικαστήριο, λοιπόν, πρέπει να εξετάσει, αφενός, τον αριθμό των ανδρών των οποίων το δικαίωμα λήψεως παροχών υπερβαίνει το προβλεπόμενο όριο σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των ανδρών που λαμβάνουν άμεση καθορισμένη παροχή από κρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση. Το ποσοστό που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο πρέπει να συγκριθεί με το ποσοστό των γυναικών των οποίων το δικαίωμα λήψεως παροχών υπερβαίνει το προβλεπόμενο όριο επί του συνολικού αριθμού των γυναικών που λαμβάνουν άμεση καθορισμένη παροχή από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις.

66. Εάν προκύπτει, στο πλαίσιο αυτό, ότι το ποσοστό των πληττόμενων γυναικών επί ενός σχετικά μικρού, ενδεχομένως, συνόλου γυναικών που εμπίπτουν εν γένει στο πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων δεν είναι πολύ μικρότερο από το ποσοστό των πληττόμενων ανδρών επί μιας πολύ ευρύτερης, ενδεχομένως, ομάδας ανδρών, δεν θα μπορεί να συναχθεί άνευ ετέρου το συμπέρασμα ότι οι επίδικες ρυθμίσεις εισάγουν έμμεση διάκριση λόγω φύλου.

67. Η οριστική εκτίμηση του κύρους των κατ' αυτόν τον τρόπο λαμβανόμενων αριθμητικών στοιχείων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου³².

68. Αμφιβολίες όσον αφορά το κύρος των αριθμητικών στοιχείων θα μπορούσαν να ανακύψουν, για παράδειγμα, αν η κατανομή των ανδρών και των γυναικών στο πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων ήταν ασυνήθης, δηλαδή απροσδόκητη. Ωστόσο, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει τέτοιες ενδείξεις. Πιο συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο δεν φαίνεται να στηρίζεται σε αριθμητικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι, σε σχέση με την κατανομή των φύλων στο σύνολο των συνταξιούχων εν

30 Αποφάσεις της 13ης Ιανουαρίου 2004, Allonby (C-256/01, EU:C:2004:18, σκέψεις 73 έως 75), της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, σκέψη 40), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 45).

31 Βλ., ιδίως, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, σκέψη 53). Στην απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675), το Δικαστήριο έλαβε υπόψη όλους τους συνταξιούχους του οικείου κράτους μέλους με το σκεπτικό ότι η επίδικη ρύθμιση αφορούσε το ύψος των δικαιωμάτων με βάση την εκ του νόμου συνταξιοδοτική ασφάλιση και, ως εκ τούτου, όλοι οι συνταξιούχοι ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της. Στην απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψη 59), το σύνολο των εργαζομένων αποτέλεσε μέγεθος αναφοράς, διότι η επίδικη δικονομική προϋπόθεση ίσχυε για όλους τους εργαζομένους.

32 Πρβλ. αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1993, Enderby (C-127/92, EU:C:1993:859, σκέψη 17), της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψη 62), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψεις 40 και 45).

γένει, ο αριθμός των ανδρών είναι ιδιαιτέρως υψηλός μεταξύ των πρώην υπαλλήλων επιχειρήσεων που ελέγχονται από το κράτος. Επίσης, έχει στη διάθεσή του, προφανώς, αριθμητικά στοιχεία κατά τα οποία, στην κατηγορία των δικαιούχων επαγγελματικών συντάξεων, το ποσοστό των ανδρών που λαμβάνουν άμεση καθορισμένη παροχή είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών. Αντιθέτως, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι, έως τη δεκαετία του 1990, οι άμεσες καθορισμένες παροχές συνιστούσαν τη συνήθη μορφή επαγγελματικών συντάξεων, δηλαδή το 100 % των ανδρών και το 100 % των γυναικών που δέχονταν προσφορά επαγγελματικής συντάξεως κατά τον χρόνο εκείνο συμφωνούσαν στη λήψη άμεσης καθορισμένης παροχής.

69. Από τις εκτιμήσεις αυτές προκύπτει, επίσης, ότι ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής των επίδικων διατάξεων στις άμεσες καθορισμένες παροχές εκ μέρους επιχειρήσεων ελεγχόμενων από το κράτος (αποκλειομένων των άλλων ειδών επαγγελματικών συντάξεων και των ιδιωτών εργοδοτών) δεν συνεπάγεται, αυτός καθεαυτός, πρόδηλη έμμεση διάκριση λόγω φύλου³³.

3. Επί της διαπιστώσεως ιδιαίτερης μειονεκτικής μεταχείρισεως των ανδρών στη συγκεκριμένη περίπτωση

70. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εναγομένη επισήμανε ότι τα αναγκαία στατιστικά στοιχεία δεν ήταν ενδεχομένως διαθέσιμα. Πιο συγκεκριμένα, δεδομένου ότι τα δικαιώματα λήψεως παροχών στηρίζονταν σε ατομικές συμβάσεις, δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθεί, γενικώς, ο αριθμός των ανδρών και ο αριθμός των γυναικών που λαμβάνουν άμεσες καθορισμένες παροχές από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις καθώς και το πόσοι εξ αυτών έχουν δικαιώματα υπερβαίνοντα τα όρια που προβλέπει το άρθρο 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και το άρθρο 711, παράγραφος 6, του ASVG.

71. Το πολύ, θα μπορούσαν να υποβληθούν στοιχεία ως προς τον αριθμό των ανδρών και γυναικών που είναι δικαιούχοι άμεσης καθορισμένης παροχής εκ μέρους της εναγομένης καθώς και σχετικά με το ποσοστό των προσώπων που θίγεται από την υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων ή από τον αποκλεισμό της αυξήσεως των δικαιωμάτων του.

72. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα στατιστικά στοιχεία δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση το μοναδικό μέσο για να αποδειχθεί η ύπαρξη έμμεσης διακρίσεως. Κατά τη νομολογία, τα στοιχεία αυτά λειτουργούν μόνον ως ενδείξεις³⁴. Εξάλλου, οι θεμελιώδεις αντιρρήσεις σχετικά με τη χρήση στατιστικών στοιχείων στο πλαίσιο τούτο έχουν αναλυθεί ήδη αλλού³⁵. Για τον λόγο αυτόν, το εθνικό δίκαιο μπορεί να προβλέπει ότι η έμμεση διάκριση δύναται να αποδειχθεί με κάθε μέσο³⁶.

73. Επίσης, το Δικαστήριο έχει κρίνει ήδη ότι, στο πλαίσιο της αποδείξεως δυσμενούς διακρίσεως, η αδυναμία πρόσβασης σε κρίσιμα στατιστικά στοιχεία δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να διακυβεύεται η επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία και να καθίσταται αυτή άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας³⁷. Υπό αυτό το πρίσμα, στην υπόθεση Schuch-Ghannadan, το Δικαστήριο έκρινε ότι ήταν δυνατό, υπό ορισμένες συνθήκες, να χρησιμοποιηθούν και άλλα διαθέσιμα στοιχεία³⁸.

33 Ως προς τούτο δεν υφίσταται και διαφορετική μεταχείριση, βλ. σχετικά, ανωτέρω, σημεία 52 έως 54 των παρούσων προτάσεων.

34 Βλ. αποφάσεις της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψεις 59 και 60), και της 20ης Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 60).

35 Ιδίως στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Γ. Κοσμά στην υπόθεση Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1998:359, σημεία 123 επ.). Σχετικά με την απόδειξη υπάρξεως έμμεσης διακρίσεως στον τομέα των θεμελιωδών ελευθεριών, βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Tesco-Global Áruházak (C-323/18, EU:C:2019:567, σημεία 59 επ. και σημεία 66 επ.).

36 Αποφάσεις της 19ης Απριλίου 2012, Master (C-415/10, EU:C:2012:217, σκέψεις 43, 44 και 47), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 46).

37 Πρβλ. αποφάσεις της 21ης Ιουλίου 2011, Kelly (C-104/10, EU:C:2011:506, σκέψεις 34 και 35), της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 45), και της 3ης Οκτωβρίου 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, σκέψη 56).

38 Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, σκέψη 53).

74. Εν τέλει, έχει καθοριστική σημασία το αν το αιτούν δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, θα σχηματίσει την πεποίθηση, κατά την εξέταση τέτοιων εναλλακτικών στοιχείων, ότι αυτά είναι πειστικά, αντιπροσωπευτικά και σημαντικά και δεν αντικατοπτρίζουν καθαρά τυχαία ή συγκυριακά φαινόμενα³⁹. Αν λάβει υπόψη τα στοιχεία της εναγομένης, θα πρέπει, κατά συνέπεια, να εκτιμήσει αν η κατανομή ανδρών και γυναικών στην ομάδα των προσώπων που λαμβάνουν παροχές βάσει άμεσης καθορισμένης παροχής εκ μέρους της εναγομένης αντιστοιχεί, για παράδειγμα, στην κατανομή των ανδρών και γυναικών εντός της κατηγορίας των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και του άρθρου 711, παράγραφος 6, του ASVG.

4. Επί της δικαιολογήσεως ενδεχόμενης διακρίσεως λόγω φύλου

75. Εάν το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι επίδικες παρεμβάσεις στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα θεμελιώνουν έμμεση διάκριση λόγω φύλου, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εξετάσει, τέλος, αν οι παρεμβάσεις αυτές δικαιολογούνται αντικειμενικώς από θεμιτό σκοπό, άσχετο προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου, και αν τα επιλεγέντα μέσα για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι κατάλληλα και αναγκαία⁴⁰.

76. Κατ' αρχάς, πρέπει να επισημανθεί, συναφώς, ότι σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει έμμεση διάκριση αναγόμενη στις σχετικές διατάξεις, αυτή θα συνδέεται, το πολύ, με προγενέστερη κατάσταση ανισότητας. Πιο συγκεκριμένα, το ενδεχόμενο οι άνδρες να θίγονται υπέρμετρα οφείλεται, κατά πάσα πιθανότητα, μόνο στο ότι οι άνδρες εξακολουθούν να έχουν υψηλότερες αποδοχές κατά μέσον όρο από τις γυναίκες και να κατέχουν τις περισσότερες διευθυντικές θέσεις. Επομένως, αντιθέτως προς τις μέχρι τούδε κριθείσες υποθέσεις, η οικονομική ανισότητα μεταξύ των φύλων δεν επιδεινώνεται εν προκειμένω⁴¹. Ως εκ τούτου, οι απαιτήσεις σχετικά με τη δικαιολόγηση τυχόν έμμεσης διακρίσεως είναι αναλογικά πιο περιορισμένες.

77. Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, οι επίδικες ρυθμίσεις επιδιώκουν, κατ' ουσίαν, δύο σκοπούς. Αφενός, αυτές επιδιώκουν τη μείωση της επιβαρύνσεως του δημόσιου προϋπολογισμού λόγω ιδιαιτέρως υψηλών συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στον δημόσιο τομέα και στις ελεγχόμενες από το Δημόσιο επιχειρήσεις⁴². Αφετέρου, επιδιώκουν εν γένει την εναρμόνιση του επιπέδου των συντάξεων υπό το πρίσμα των σημαντικών και θεωρούμενων ως άδικων διαφοροποιήσεων ως προς το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

39 Πρβλ. αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1993, Enderby (C-127/92, EU:C:1993:859, σκέψη 17), της 9ης Φεβρουαρίου 1999, Seymour-Smith και Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, σκέψη 62), και της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψεις 40 και 45).

40 Αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1993, Enderby (C-127/92, EU:C:1993:859, σκέψη 14), της 8ης Φεβρουαρίου 1996, Laperre (C-8/94, EU:C:1996:36, σκέψη 14), της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 70), και της 22ας Νοεμβρίου 2012, Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746, σκέψη 32).

41 Παραδείγματος χάρη, στην παρεμφερή υπόθεση Brachner, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011 (C-123/10, EU:C:2011:675), στους δικαιούχους κατώτατων συντάξεων –στην πλειονότητά τους γυναίκες–, που βρίσκονταν ήδη σε ασθενέστερη οικονομική θέση, χορηγούνταν μικρότερη αναπροσαρμογή των συντάξεων απ' ό,τι στους δικαιούχους υψηλότερων συντάξεων.

42 Βλ. σχετικά, ανωτέρω, σημείο 52 των παρουσών προτάσεων.

78. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει, κατ' αρχήν, ως θεμιτούς σκοπούς κοινωνικής πολιτικής τη διατήρηση της λειτουργικότητας και τη διαφύλαξη της οικονομικής ισορροπίας των ανταποδοτικών συστημάτων⁴³. Επιπλέον, δέχεται ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τους σκοπούς που επιθυμούν να επιδιώξουν στον τομέα της πολιτικής απασχολήσεως και της κοινωνικής πολιτικής⁴⁴. Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόζουν με συνέπεια και σύστημα τα επιλεγόμενα για την επίτευξη των σκοπών αυτών μέσα⁴⁵.

79. Συναφώς, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ελαφρύνσεως του δημόσιου προϋπολογισμού, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι ο SpBegrG περιέχει επίσης ρυθμίσεις σχετικά με τον γενικό περιορισμό των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και κανόνες περί παρακρατήσεως εισφορών για την εξασφάλιση των συντάξεων από κατηγορίες δικαιούχων των οποίων οι συντάξεις χρηματοδοτούνται άμεσα από δημόσιους πόρους⁴⁶. Εξάλλου, το άρθρο 711, παράγραφος 1, του ASVG καθιερώνει, επίσης, για το έτος 2018, περιοριστική προσέγγιση όσον αφορά την αύξηση των συντάξεων για τους δικαιούχους της εκ του νόμου προβλεπόμενης συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως και προβλέπει πλήρη αποκλεισμό της αυξήσεως σε περίπτωση υπερβάσεως του ανώτατου ορίου των 4 980 ευρώ. Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης φαίνεται να επιδιώκει τον σκοπό της ελαφρύνσεως του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος κατά τρόπο ολοκληρωμένο και συστηματικό.

80. Δεύτερον, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση τονίστηκε, μεν, επανειλημμένως ότι οι επίδικες ρυθμίσεις δεν υποχρεώνουν τις κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τα αποταμιευθέντα ποσά για τη σύσταση συνταξιοδοτικών αποθεματικών. Για τον λόγο αυτόν, δεν διασφαλίζεται ότι οι σχετικές διατάξεις συμβάλλουν στη χρηματοδότηση των συντάξεων. Συναφώς όμως πρέπει να επισημανθεί ότι, εν πάση περιπτώσει, το Δημόσιο θα μπορούσε να επιβάλλει διανομή μερισμάτων, εφόσον διαθέτει πλειοψηφική συμμετοχή. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατό να διασφαλισθεί, σε περίπτωση αμφιβολίας, ότι δεν θα προκύψει πρόσθετη επιβάρυνση για τα δημόσια ασφαλιστικά ταμεία εάν επιχείρηση δεν χρησιμοποιήσει δεόντως τις αποταμιεύσεις της.

81. Τρίτον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι επίδικες ρυθμίσεις διαμορφώνουν τη μη αύξηση των δικαιωμάτων ή την υποχρέωση καταβολής της εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και το ύψος της, λαμβανομένης υπόψη της φοροδοτικής ικανότητας των θιγόμενων προσώπων. Θίγονται μόνον πολύ υψηλά ασφαλιστικά δικαιώματα τα οποία, κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, υπερβαίνουν το 290 % του μέσου επιπέδου των συντάξεων και το ποσό της καταβλητέας εισφοράς είναι ανάλογο προς το ύψος του σχετικού δικαιώματος.

82. Υπό αυτές τις συνθήκες και λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος ευρέος περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει ο εθνικός νομοθέτης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, οι ρυθμίσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν, εν πάση περιπτώσει, ως προδήλως ακατάλληλες ή αντιφατικές.

5. Συμπέρασμα

83. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54/ΕΚ έχουν την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές μπορούν, κατ' αρχήν, να αντιτίθενται σε εθνικές διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν, για τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων με τη μορφή άμεσων καθορισμένων παροχών από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις, την παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και τη μη αύξηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων τους η οποία

43 Βλ. αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2009, Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141, σκέψη 47), και της 22ας Νοεμβρίου 2012, Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746, σκέψη 33).

44 Αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 2014, Schmitzer (C-530/13, EU:C:2014:2359, σκέψη 38), της 19ης Ιουνίου 2014, Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψη 46), και της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, σκέψη 60).

45 Αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2009, Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141, σκέψη 55), της 18ης Νοεμβρίου 2010, Georgiev (C-250/09 και C-268/09, EU:C:2010:699, σκέψη 56), και της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 71).

46 Βλ. σημείο 15 των παροχών προτάσεων.

προβλέπεται κανονικά από σχετική σύμβαση, όταν τα δικαιώματα αυτά υπερβαίνουν ορισμένο επίπεδο καθοριζόμενο εκ του νόμου. Τούτο όμως προϋποθέτει ότι το ποσοστό των ατόμων του ενός φύλου, των οποίων τα δικαιώματα υπερβαίνουν το εν λόγω επίπεδο, επί του συνόλου των ατόμων του ίδιου φύλου στην κατηγορία των προσώπων που δικαιούνται επαγγελματική σύνταξη τέτοιου είδους είναι πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ατόμων του άλλου φύλου και το γεγονός αυτό δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγο αντικειμενικό και μη έχοντα σχέση με διάκριση λόγω φύλου.

Γ. Επί της έμμεσης διακρίσεως λόγω ηλικίας (δεύτερο προδικαστικό ερώτημα)

84. Με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 αντιτίθεται σε εθνικές ρυθμίσεις, όπως οι επίδικες παρεμβάσεις στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, όταν η υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και η μη αύξηση της επαγγελματικής συντάξεως θίγει κυρίως μεγαλύτερης ηλικίας άτομα άνω των 60 ετών.

85. Η ύπαρξη έμμεσης διακρίσεως για τους σκοπούς εφαρμογής της οδηγίας 2000/78 πρέπει να διαπιστώνεται με βάση τις ίδιες αρχές που ισχύουν για την οδηγία 2006/54⁴⁷.

86. Συναφώς, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι πρέπει να εξετασθεί, κατ' αρχήν, όσον αφορά το σύνολο των προσώπων για τα οποία εφαρμόζεται η επίδικη εθνική ρύθμιση, αν η διαφοροποίηση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ρυθμίσεως αυτής θέτει σε ιδιαίτερος μειονεκτική θέση τα ηλικιωμένα άτομα⁴⁸.

87. Εντούτοις, από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι, μεταξύ των προσώπων τα οποία, δυνάμει των σχετικών διατάξεων, οφείλουν να καταβάλλουν εισφορά για την εξασφάλιση των συντάξεων ή των οποίων τα δικαιώματα δεν αυξάνονται, περιλαμβάνεται μεγαλύτερο ποσοστό μεγαλύτερης ηλικίας ατόμων άνω των 60 ετών απ' ό,τι μεταξύ των προσώπων που δεν θίγονται από το καθεστώς αυτό λόγω του ύψους των δικαιωμάτων τους.

88. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας δημιουργείται από το γεγονός ότι οι επίδικες παρεμβάσεις στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα παράγουν αποτελέσματα, ανεξαρτήτως των συγκεκριμένων μειονεκτημάτων που προκαλούν, εκ προοιμίου, μόνον έναντι των δικαιούχων άμεσων καθορισμένων παροχών οι οποίοι είναι κατ' ανάγκη μεγαλύτερης ηλικίας από τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων άλλου είδους, δεδομένου ότι οι άμεσες καθορισμένες παροχές συμφωνούνταν στην πράξη μόνον έως το τέλος της δεκαετίας του 1990. Κατόπιν της συστάσεως των ταμείων επαγγελματικών συντάξεων, οι εργοδότες άρχισαν να προσφέρουν, *de facto*, άλλα είδη επαγγελματικών συντάξεων.

89. Συναφώς, πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι έγκειται στη φύση των πραγμάτων το ότι τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται μεταγενέστερο νομικό καθεστώς είναι νεότερα από εκείνα που εμπίπτουν σε προγενέστερο νομικό καθεστώς. Τούτο όμως δεν συνεπάγεται έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας⁴⁹.

90. Κατά συνέπεια, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ έχει την έννοια ότι εθνικές διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν, για τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων συγκεκριμένου είδους που υπερβαίνουν εκ του νόμου καθοριζόμενο όριο, την παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και τη μη αύξηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων τους η οποία προβλέπεται κανονικά από σχετική σύμβαση

47 Βλ. σχετικά, ανωτέρω, σημεία 47 επ. των παρούσων προτάσεων.

48 Βλ., *mutatis mutandis*, σημεία 62 επ. των παρούσων προτάσεων και απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2019, *Escribano Vindel* (C-49/18, EU:C:2019:106, σκέψη 43).

49 Πρβλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2019, *Horgan και Keegan* (C-154/18, EU:C:2019:113, σκέψη 28).

δεν εισάγουν έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, εφόσον οι επαγγελματικές συντάξεις του συγκεκριμένου είδους δεν συμφωνούνταν πλέον μετά από ορισμένο χρονικό σημείο και, ως εκ τούτου, οι δικαιούχοι επαγγελματικών συντάξεων άλλου είδους που συμφωνήθηκαν σε μεταγενέστερο χρόνο δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων.

Δ. Επί των απορρεόντων από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων (τρίτο έως όγδοο προδικαστικό ερώτημα)

91. Με το τρίτο έως και το όγδοο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να αποσαφηνισθεί η ερμηνεία των άρθρων 17, 20, 21 και 47 του Χάρτη σε σχέση με εθνικές ρυθμίσεις όπως οι επίδικες παρεμβάσεις στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

92. Πιο συγκεκριμένα, με το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, ζητεί να διευκρινισθεί κατ' αρχάς αν οι επιταγές περί ίσης μεταχειρίσεως στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη αντιτίθενται σε τέτοιες ρυθμίσεις και ιδίως αν οι ρυθμίσεις αυτές συνεπάγονται διάκριση λόγω περιουσίας κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 1, του Χάρτη. Στη συνέχεια, με το έκτο και το έβδομο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο επιδιώκει να εξακριβώσει αν η ελευθερία των συμβάσεων και το δικαίωμα ιδιοκτησίας θα μπορούσαν να εμποδίσουν την εφαρμογή τέτοιων ρυθμίσεων. Τέλος, με το όγδοο ερώτημά του, ζητεί να αποσαφηνισθεί αν το άρθρο 47 του Χάρτη αντιτίθεται, εν προκειμένω, στο γεγονός ότι δεν εξασφαλίζεται κανένας άμεσος τρόπος ένδικης προστασίας έναντι του άρθρου 24a του NÖ Landes- und GemeindebezügeG και του άρθρου 711, παράγραφος 6, του ASVG.

93. Πρωτίστως όμως πρέπει να διευκρινισθεί κατά πόσον ο Χάρτης μπορεί να εφαρμοσθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης (κατωτέρω υπό 1). Βεβαίως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, με το τρίτο ερώτημά του, μόνον αν η εφαρμογή του Χάρτη είναι δυνατή στην περίπτωση που λόγω των επίδικων ρυθμίσεων δεν εισάγονται έμμεσες διακρίσεις κατά την έννοια των οδηγιών 2000/78 και 2006/54. Στο πλαίσιο αυτό όμως επιβάλλεται να εξετασθούν και οι αντιρρήσεις της Επιτροπής σχετικά με τις εφαρμοστέες διατάξεις του Χάρτη.

94. Μόνο μετά το πέρας της εξετάσεως αυτής μπορεί να διερευνηθεί η σημασία των κατ' ιδίαν διατάξεων του Χάρτη σε σχέση με κανονιστικές ρυθμίσεις όπως οι επίδικες στην κύρια δίκη (κατωτέρω υπό 2).

1. Επί του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη (τρίτο προδικαστικό ερώτημα)

95. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το αν η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη είναι ανεξάρτητο της διαπιστώσεως περί υπάρξεως έμμεσης διακρίσεως κατά την έννοια της οδηγίας 2006/54 ή της οδηγίας 2000/78, διότι οι επίμαχες παρεμβάσεις σε συνταξιοδοτικά δικαιώματα αφορούν επαγγελματικές συντάξεις που καλύπτονται από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής των οδηγιών αυτών⁵⁰.

96. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη προϋποθέτει δράση των κρατών μελών εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης⁵¹. Εντούτοις, δεν αρκεί ένα εθνικό μέτρο να εμπίπτει σε τομέα στον οποίο η Ένωση διαθέτει αρμοδιότητες⁵². Αντιθέτως, κατά πάγια νομολογία, είναι αναγκαίο το δικαίωμα της Ένωσης να επιβάλλει, στον οικείο τομέα, ορισμένες υποχρεώσεις στα κράτη μέλη όσον αφορά την επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση⁵³.

50 Βλ. σχετικά, ανωτέρω, σημεία 35 επ. των παρουσών προτάσεων.

51 Βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 19), της 6ης Μαρτίου 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, σκέψη 21), και της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ. (C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 33).

52 Απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ. (C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 36).

53 Βλ. αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, σκέψεις 25 και 26), και της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ. (C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 35).

97. Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι οι επίδικες εθνικές ρυθμίσεις αφορούν επαγγελματικές συντάξεις δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι η υπόθεση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη.

98. Ωστόσο, στο μέτρο που οι επίδικες ρυθμίσεις όντως εισάγουν, βάσει των πραγματικών περιστατικών, έμμεση διάκριση λόγω φύλου κατά τον υπολογισμό των παροχών η οποία χρήζει δικαιολογήσεως⁵⁴, υπόκεινται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις βάσει του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τη διαμόρφωση των επαγγελματικών συντάξεων. Πράγματι, κατά τις οδηγίες 2006/54 και 2000/78, ο τρόπος υπολογισμού των παροχών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να είναι απαλλαγμένος από κάθε διάκριση. Συναφώς, οι επίδικες διατάξεις συνιστούν εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη⁵⁵.

99. Κατά την εκτίμηση της Επιτροπής, πάντως, ακόμη και αν οι επίδικες ρυθμίσεις δημιουργούν έμμεση διάκριση λόγω φύλου, θα πρέπει να εφαρμοσθεί μόνον το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη, και δη μόνο στο μέτρο που αυτό επιβάλλει απαγόρευση διακρίσεων λόγω φύλου. Δηλαδή, δεδομένου ότι η οδηγία 2006/54 συγκεκριμενοποιεί, συναφώς, το άρθρο 21 του Χάρτη⁵⁶, το κράτος μέλος εφαρμόζει επίσης το δικαίο της Ένωσης μόνο στον βαθμό αυτόν.

100. Πρώτον, όμως, με βάση το πνεύμα και τον σκοπό της δεσμεύσεως των κρατών μελών από τον Χάρτη κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, είναι εύλογο η δέσμευση αυτή να είναι συνολική. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δεσμεύονται από τον Χάρτη σε όλες τις πράξεις τους και, επομένως, συνολικά. Ωστόσο, η δέσμευση των κρατών μελών «όταν εφαρμόζουν το δικαίο της Ένωσης» σκοπεί ακριβώς στο να διασφαλίσει ότι αυτά, τρόπον τινά ως εκπρόσωποι της Ένωσης, δεν προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα⁵⁷. Κατά συνέπεια, η δέσμευση των κρατών μελών από τον Χάρτη πρέπει έχει αντίστοιχο εύρος με εκείνη της Ένωσης.

101. Δεύτερον, η νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία οι οδηγίες κατά των διακρίσεων συγκεκριμενοποιούν το άρθρο 21 του Χάρτη, δεν συνεπάγεται ότι οι εν λόγω οδηγίες καθορίζουν το κανονιστικό περιεχόμενο του σχετικού θεμελιώδους δικαιώματος με αποτέλεσμα να μην μπορεί να υφίσταται επιπλέον βασική προστασία του δικαιώματος αυτού⁵⁸. Αντιθέτως, από τη συγκεκριμένη νομολογία προκύπτει ότι οι οδηγίες πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του άρθρου 21 του Χάρτη. Συνεπώς, εάν διαπιστωθεί παράβαση των οδηγιών, δεν επιβάλλεται χωριστή εξέταση περί παραβάσεως του άρθρου 21 του Χάρτη υπό το ίδιο πρίσμα⁵⁹. Παράλληλα, ασφαλώς, είναι αυτονόητο ότι ο σεβασμός των λοιπών θεμελιωδών δικαιωμάτων του Χάρτη είναι υποχρεωτικός.

54 Βλ., σχετικά, τα σημεία 56 έως 69 των παρουσών προτάσεων.

55 Πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291, σκέψη 42).

56 Βλ., σχετικά με την οδηγία 2000/78, τις αποφάσεις της 19ης Ιανουαρίου 2010, Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, σκέψεις 21 επ.), της 13ης Σεπτεμβρίου 2011, Prigge κ.λπ. (C-447/09, EU:C:2011:573, σκέψη 48), της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, σκέψη 31), της 11ης Νοεμβρίου 2014, Schmitzer (C-530/13, EU:C:2014:2359, σκέψη 23), και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Bowman (C-539/15, EU:C:2016:977, σκέψη 48).

57 Βλ. συναφώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα H. Saugmandsgaard Øe στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Επικαρπία επί γεωργικών γαιών) (C-235/17, EU:C:2018:971, σημείο 82).

58 Η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που κατοχυρώνεται στο άρθρο 21 του Χάρτη δεν χρειάζεται να συγκεκριμενοποιηθεί και παράγει αποτελέσματα αφ' εαυτής, βλ. αποφάσεις της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 76), και της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, σκέψη 76).

59 Αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2012, Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt Gesellschaft (C-132/11, EU:C:2012:329, σκέψεις 21 έως 23), της 11ης Νοεμβρίου 2014, Schmitzer (C-530/13, EU:C:2014:2359, σκέψη 24), και της 13ης Νοεμβρίου 2014, Vital Pérez (C-416/13, EU:C:2014:2371, σκέψη 25).

102. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έχει κρίνει ήδη ότι, εντός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2000/78, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να τηρούν το άρθρο 28, το άρθρο 15 και το άρθρο 16 του Χάρτη⁶⁰. Περαιτέρω, έχει επισημάνει, παραδείγματος χάρι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/38/ΕΚ⁶¹, την υποχρέωση των κρατών μελών να τηρούν το άρθρο 7 και το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη⁶².

103. Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη έχει την έννοια ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της νομοθετικής διαμορφώσεως των επαγγελματικών συντάξεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2006/54 και 2000/78 εφόσον με τον τρόπο αυτόν εισάγεται διάκριση κατά την έννοια των εν λόγω οδηγιών η οποία χρήζει δικαιολογήσεως.

2. Επί της ερμηνείας των κατ' ιδίαν θεμελιωδών δικαιωμάτων

α) Επί του άρθρου 21, παράγραφος 1, του Χάρτη (τέταρτο και πέμπτο προδικαστικό ερώτημα)

104. Έχει ήδη επισημανθεί ανωτέρω ότι, ακόμη και αν το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι επίδικες ρυθμίσεις συνεπάγονται έμμεση διάκριση λόγω φύλου που χρήζει δικαιολογήσεως, το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη δεν θα πρέπει πλέον να εξετασθεί υπό το πρίσμα της διακρίσεως λόγω φύλου ή ηλικίας⁶³. Ως εκ τούτου, παρέλκει συναφώς η απάντηση στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

105. Ωστόσο, θα μπορούσε να επιβληθεί να εξετασθεί ο τρόπος κατά τον οποίο πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη υπό το πρίσμα διακρίσεων λόγω περιουσίας σε σχέση με τις επίδικες ρυθμίσεις.

106. Τούτο δεν αποκλείεται από το γεγονός ότι η οδηγία 2000/78 δεν απαριθμεί την περιουσία ως λόγο διακρίσεως και ότι το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη δεν μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ώστε να καλύπτει και λόγο διακρίσεως που αυτή δεν προβλέπει⁶⁴. Πράγματι, στο παρόν πλαίσιο, δεν εξετάζεται ενδεχόμενη παράβαση της οδηγίας 2000/78, αλλά η τήρηση των διατάξεων του Χάρτη κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από κράτος μέλος και συγκεκριμένα σε περίπτωση διακρίσεων κατά την έννοια της οδηγίας 2006/54.

107. Όπως προκύπτει, το Δικαστήριο δεν είχε τη δυνατότητα μέχρι τούδε να αποφανθεί επί του ζητήματος της υπάρξεως διακρίσεως λόγω περιουσίας.

108. Πάντως, φρονώ ότι εν προκειμένω παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τα συγκεκριμένα μέτρα που θα μπορούσε να εμποδίζει η εν λόγω απαγόρευση, δεδομένου ότι, εν πάση περιπτώσει, για τη δικαιολόγηση ενδεχόμενης διακρίσεως λόγω περιουσίας δεν μπορούν να εφαρμοσθούν διαφορετικά κριτήρια από εκείνα που αφορούν τη διάκριση λόγω φύλου⁶⁵. Εν τέλει, ενδεχόμενη διάκριση λόγω περιουσίας θα έπρεπε να θεωρηθεί, τουλάχιστον, ως δικαιολογημένη.

60 Αποφάσεις της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Hennigs και Mai (C-297/10 και C-298/10, EU:C:2011:560, σκέψεις 66 επ.), της 21ης Ιουλίου 2011, Fuchs και Köhler (C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψη 62), και της 14ης Μαρτίου 2017, G4S Secure Solutions (C-157/15, EU:C:2017:203, σκέψη 38).

61 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικό σε ΕΕ 2007, L 299, σ. 35.

62 Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, σκέψη 66).

63 Βλ. σημείο 101 των παρούσων προτάσεων.

64 Αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2006, Chacón Navas (C-13/05, EU:C:2006:456, σκέψη 56), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, FOA (C-354/13, EU:C:2014:2463, σκέψη 36), και της 21ης Μαΐου 2015, SCMD (C-262/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:336, σκέψη 29).

65 Βλ., ανωτέρω, σημεία 77 έως 82 των παρούσων προτάσεων.

β) *Επί των άρθρων 16 και 17 του Χάρτη (έκτο και έβδομο προδικαστικό ερώτημα)*

109. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη θα μπορούσε, επίσης, να εμποδίζει τις επίδικες ρυθμίσεις, εφόσον αυτές συνιστούν «μια ισοδύναμη προς απαλλοτρίωση επέμβαση, που λαμβάνει χώρα απευθείας από τον νόμο και χωρίς αποζημίωση» στο δικαίωμα ιδιοκτησίας των πληττόμενων συνταξιούχων. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι επίσης θίγεται το δικαίωμα ιδιοκτησίας των πρώην εργοδοτών, διότι μπορεί να παραβιάζεται η συμβατική τους ελευθερία, εάν δεν τους επιτρέπεται να αυξήσουν τα ποσά των επαγγελματικών συντάξεων, αντιθέτως προς τους σχετικούς συμβατικούς όρους.

110. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η ελευθερία των συμβάσεων εμπεριέχεται στην επιχειρηματική ελευθερία, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 16 του Χάρτη. Αυτή περιλαμβάνει την ελευθερία καθορισμού και συμφωνίας του τιμήματος για μια παροχή⁶⁶. Επομένως, στο μέτρο που οι επίδικες παρεμβάσεις στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα ρυθμίζουν το ύψος της συμβατικής συμφωνηθείσας επαγγελματικής συντάξεως, η οποία, κατά τη νομολογία, πρέπει να θεωρείται ως στοιχείο αμοιβής⁶⁷, υφίσταται περιορισμός της επιχειρηματικής ελευθερίας.

111. Στην έννοια της ιδιοκτησίας του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη εμπίπτουν όλα τα περιουσιακά δικαιώματα από τα οποία απορρέει, λαμβανομένης υπόψη της έννομης τάξεως, μια δεδομένη νομική κατάσταση η οποία καθιστά δυνατή την αυτοτελή άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων από τον δικαιούχο τους και υπέρ αυτού⁶⁸. Από τη σκοπιά του εργαζομένου, τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν, κατ' αρχήν, και τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Εντούτοις, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι παρέχει δικαίωμα συντάξεως ορισμένου ποσού⁶⁹. Ειδικότερα, μάλιστα, μόνο μελλοντικές και αβέβαιες προοπτικές αυξήσεως κάποιου ποσού, όπως η ετήσια αναπροσαρμογή της επαγγελματικής συντάξεως, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως συγκεκριμένο στοιχείο ιδιοκτησίας. Στον βαθμό όμως που παρακρατείται τμήμα των ήδη κεκτημένων δικαιωμάτων, πρέπει να θεωρείται ότι υφίσταται περιορισμός χρήσεως της ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του Χάρτη.

112. Τέτοιος περιορισμός του θεμελιώδους δικαιώματος ιδιοκτησίας και της επιχειρηματικής ελευθερίας πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών, όπως ορίζει το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, η θέσπισή του επιτρέπεται μόνον εφόσον είναι αναγκαίος και ανταποκρίνεται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων⁷⁰.

113. Στην προκειμένη περίπτωση χωρεί, κατ' αρχήν, επίσης, παραπομπή στις επισημάνσεις περί δικαιολογήσεως ενδεχόμενης έμμεσης διακρίσεως⁷¹. Το Δικαστήριο, μάλιστα, έχει αναγνωρίσει στα κράτη μέλη ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως και σε σχέση με τον περιορισμό των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας που επιδιώκει τη μείωση των μισθολογικών δαπανών του δημόσιου τομέα και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος⁷². Υπέρ του σεβασμού του βασικού περιεχομένου του δικαιώματος

66 Αποφάσεις της 19ης Απριλίου 2012, F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, σκέψη 45), και της 22ας Ιανουαρίου 2013, Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψη 42).

67 Βλ., σχετικά, τις παραπομπές στην υποσημείωση 13 των παρουσών προτάσεων.

68 Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2013, Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψη 34).

69 Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ. (C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψη 50).

70 Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ. (C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψη 53), και της 22ας Ιανουαρίου 2013, Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψη 48).

71 Βλ. σχετικά, ανωτέρω, σημεία 77 έως 82 των παρουσών προτάσεων.

72 Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ. (C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψεις 56 και 57).

ιδιοκτησίας και της αναλογικότητας του περιορισμού συνηγορεί, εν προκειμένω, το γεγονός ότι η υποχρέωση καταβολής εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων αφορά μόνον δικαιώματα που υπερβαίνουν ορισμένο όριο και ότι η έκταση της υποχρέωσης αυτής εξαρτάται από το ύψος του δικαιώματος⁷³.

γ) *Επί του άρθρου 47 του Χάρτη (όγδοο προδικαστικό ερώτημα)*

114. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη λόγω του ότι οι πληττόμενοι συνταξιούχοι δεν μπορούν να ασκήσουν ευθεία προσφυγή κατά των διατάξεων συνταγματικής ισχύος του *SrbBegrG* και των διατάξεων που απορρέουν από αυτές και να προβάλουν παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, αλλά πρέπει να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως ή επιστροφής των ποσών που παρακρατήθηκαν κατά του πρώην εργοδότη τους.

115. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, αρκεί μια παρεμπίπτουσα δυνατότητα ελέγχου, προκειμένου να διασφαλίζεται το θεμελιώδες δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, εφόσον στο πλαίσιο τέτοιας προσφυγής δύναται να εκτιμηθεί παρεμπιπτόντως και η συμβατότητα των εθνικών κανόνων με το δίκαιο της Ένωσης⁷⁴. Τούτο φαίνεται να συμβαίνει εν προκειμένω.

V. Πρόταση

116. Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του *Landesgericht Wiener Neustadt* (πρωτοδικείου του *Wiener Neustadt*, Αυστρία) ως εξής:

- 1) Το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', της οδηγίας 2006/54/ΕΚ έχουν την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές μπορούν, κατ' αρχήν, να αντιτίθενται σε εθνικές διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν, για τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων με τη μορφή άμεσων καθορισμένων παροχών από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις, την παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και τη μη αύξηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων τους η οποία προβλέπεται κανονικά από σχετική σύμβαση, όταν τα δικαιώματα αυτά υπερβαίνουν ορισμένο επίπεδο καθοριζόμενο εκ του νόμου. Τούτο όμως προϋποθέτει ότι το ποσοστό των ατόμων του ενός φύλου, των οποίων τα δικαιώματα υπερβαίνουν το εν λόγω επίπεδο, επί του συνόλου των ατόμων του ίδιου φύλου στην κατηγορία των προσώπων που δικαιούνται επαγγελματική σύνταξη τέτοιου είδους είναι πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ατόμων του άλλου φύλου και το γεγονός αυτό δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγο αντικειμενικό και μη έχοντα σχέση με διάκριση λόγω φύλου.
- 2) Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ έχει την έννοια ότι εθνικές διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν, για τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων συγκεκριμένου είδους που υπερβαίνουν εκ του νόμου καθοριζόμενο όριο, την παρακράτηση εισφοράς για την εξασφάλιση των συντάξεων και τη μη αύξηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων τους η οποία προβλέπεται κανονικά από σχετική σύμβαση δεν εισάγουν έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, εφόσον οι επαγγελματικές συντάξεις του συγκεκριμένου είδους δεν συμφωνούνταν πλέον μετά από ορισμένο χρονικό σημείο και, ως εκ τούτου, οι δικαιούχοι επαγγελματικών συντάξεων άλλου είδους που συμφωνήθηκαν σε μεταγενέστερο χρόνο δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων.

⁷³ Πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουνίου 2017, *Florescu* κ.λπ. (C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψεις 55 και 58).

⁷⁴ Βλ. αποφάσεις της 7 Ιουλίου 1981, *Rewe-Handelsgesellschaft Nord* και *Rewe-Markt Steffen* (158/80, EU:C:1981:163, σκέψη 44), και της 13ης Μαρτίου 2007, *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 47).

- 3) Το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την έννοια ότι το δικαίωμα της Ένωσης έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της νομοθετικής διαμορφώσεως των επαγγελματικών συντάξεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2006/54 και 2000/78 εφόσον με τον τρόπο αυτόν εισάγεται διάκριση κατά την έννοια των εν λόγω οδηγιών η οποία χρήζει δικαιολογήσεως.
- 4) Το άρθρο 16 του Χάρτη έχει την έννοια ότι ο περιορισμός της ελευθερίας του εργοδότη να συμφωνεί την αμοιβή για την παροχή εργασίας εργαζομένου πρέπει να θεωρείται δικαιολογημένος εάν, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίος και ανταποκρίνεται πραγματικά σε σκοπό γενικού συμφέροντος όπως η διατήρηση της δυνατότητας χρηματοδότησεως των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Το ίδιο ισχύει και για τον περιορισμό χρήσεως της ιδιοκτησίας εργαζομένου κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, ο οποίος πραγματοποιείται με την παρακράτηση τμήματος από δικαίωμα επαγγελματικής συντάξεως, εφόσον το δικαίωμα αυτό υπερβαίνει ορισμένο όριο και το ποσό της καταβλητέας εισφοράς εξαρτάται από το ύψος του δικαιώματος.
- 5) Το άρθρο 47 του Χάρτη έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει τη θέσπιση αυτοτελούς ένδικου βοηθήματος, στο πλαίσιο της έννομης τάξεως κράτους μέλους, με κύριο σκοπό την εξέταση της συμβατότητας εθνικών διατάξεων με το δικαίωμα της Ένωσης, όταν άλλα ένδικα βοηθήματα, τα οποία δεν είναι διαμορφωμένα κατά τρόπο λιγότερο ευνοϊκό από τις αντίστοιχες δυνατότητες προσφυγής βάσει του εθνικού δικαίου, καθιστούν δυνατή την παρεμπίπτουσα εξέταση της εν λόγω συμβατότητας.